

Bölgesel Bir Deneyim

TÇV'nin Orta Asya ve Karadeniz Projesi

Engin Ural

**Genel Sekreter
Türkiye Çevre Vakfı**

A. TÇV'NİN YAPISI

Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), kar amacı gütmeyen, özel ve bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. TÇV, 1 Şubat 1978 tarihinde kurulmuş olup bir Mütavelli Heyeti tarafından yönetilmektedir.

TÇV, son 30 yıl içerisinde pek çok uluslararası, yabancı ve Türk kuruluşla proje bazlı ortak çalışmalar yürütmüştür.

TÇV'nin çalışma öncelikleri; çevre mevzuatı ve politikası, sürdürülebilir gelişim, biyolojik çeşitlilik ve yenilenebilir enerjidir. Ancak TÇV'nin son 30 yıllık çalışma hayatına bakıldığında çevre ile ilgili neredeyse her alanda yoğunlaşmış olduğunu görürüz.

TÇV'nin diğer ülkelerle gerçekleştirdiği benzersiz ve 14 yıl boyunca devam eden çalışması “**Orta Asya ve Karadeniz Çevre Projesi**”dir. Söz konusu özel ve amacında büyük başarılar elde etmiş projeye yönelik daha fazla bilgiye aşağıda yer verilmektedir.

B. ORTA ASYA VE KARADENİZ PROJESİ

1. İlk Adımlar

1990'lı yılların başlarında, Asya'daki siyasi gelişmeleri takiben, pek çok bağımsız devlet kurulmuştur. Bu ülkeler, bir önceki rejimler altında hatırı sayılır derecede teknik ve kültürel açıdan arka plana sahip olmalarına rağmen yeterli uluslararası ilişki ve deneyim elde edememişlerdir. Geçmişte ve günümüzde oldukça önemli olan çevre konusu, bu devletlerin gündeminde yer almış olmasına rağmen, uluslararası yardım ve işbirliği olmadan konunun geliştirilemeyeceği anlaşılmıştır. Üstelik sivil girişim, iyi bilinen bir konu olamamıştır.

Bu gereklilikleri dikkate alan ve Orta Asya ülkeleri ile Türkiye arasında dostane ilişkiler geliştirilmesi gereğine inanan TÇV, 1992 yılında, bölge ile ilgili çevresel bir STK projesi geliştirmek için hazırlık çalışmalarını başlatmıştır.

Ankara’da gerçekleştirilen kimi görüşmeler ve değerlendirmeler sonrasında, TÇV proje hazırlıklarına Karadeniz ülkelerini de dahil etmeye karar vermiştir. Türkiye’nin de bir Karadeniz ülkesi olması gerçeği ele alınarak, Orta Asya ve Karadeniz ülkeleri ile birlikte çalışmanın çok gerçekçi bir yaklaşım olduğu gerçeğinde karar kılınmıştır.

Ankara’da gerçekleştirilen bu hazırlık çalışmasının ardından TÇV, proje için fon bulmak amacıyla Japonya’daki Nippon Vakfı’yla (eski adıyla Sasakawa Vakfı) görüşmüştür.

Nippon Vakfı, projeye mali destek sağlamayı kabul etmiş, böylece ilk Orta Asya ve Karadeniz Konferansı 20-23 Ekim 1993 tarihleri arasında İstanbul’da düzenlenmiştir. Konferansın amacı, fikir alışverişi imkanı sunma ve söz konusu ülkelerin (o dönemde sayıları oldukça az olan) çevresel grupları/liderleri arasında ilişki kurma imkanının sağlanması olarak belirlenmiştir. Bu konferans, büyük ilgi görmüş ve ilk konferansa katılan bütün katılımcılar, bu girişimin sürdürülmesini şiddetle önermişlerdir.

2. Devam Eden Gelişmeler

Bu ilk ve ümit vaat eden konferansın ardından TÇV, söz konusu projeyi 2005 yılına kadar (14 yıl) devam ettirmiştir. Proje uygulaması süresince İstanbul’da yıllık konferanslar düzenlenmiş, Orta Asya ve Karadeniz’in Varna, Almaata, Sofya, Bişkek, Bükreş, Bakü, Semerkant, Kişinev, Köstence, Tiflis, Taşkent and Kokand gibi çeşitli şehirlerinde daha küçük çaplı çalıştaylar/seminerler organize edilmiştir.

Bu toplantıların yanı sıra TÇV, pek çok ülkede çevresel STK’ların kurulmasına yönelik olarak ufak çaplı bağışlarda bulunmuştur. Proje bütçesi limitleri dahilinde, TÇV söz konusu STK’ların küçük çaplı projelerini desteklemek amacıyla teknik yardım ve finansal destek temin etmiştir.

1994 yılındaki ikinci yıllık konferans esnasında TÇV, yasal çerçevesi dahilinde “AVRASYA Çevre STK’ları Bilgi Merkezi” oluşturulması kararı alınmıştır. Söz konusu Merkezle ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

3. Avrasya Çevre STK’ları Bilgi Merkezi (Ağ)

Merkezin amacı, çevresel bilginin toplanması ve iletilmesi olarak belirlenmiştir. Amaca yönelik hizmet, bir ülkeden alınan belirli bir bilginin veya çevresel gelişimle ilgili elde edilen herhangi bir bilginin başka bir ülkeye aktarılması şeklinde gerçekleştiriliyordu. Diğer bir deyişle Merkez, Orta Asya ve Karadeniz ülkelerinde faaliyet gösteren STK’lar arasında bilgi akışının sağlanması için bir iletişim ağı görevi görüyordu.

Bilgi toplama ve yayma işlevinin yanı sıra Merkezin amaçları arasında sorunlara çözüm üretme, yani bilgi oluşturma görevi de yer almaktaydı.

Merkezin bütün yönetsel ve sekretarya işleri, Türkiye Çevre Vakfı (TÇV) örgüt yapısı bünyesinde gerçekleştiriliyordu. TÇV'nin kütüphane görevlileri Belgeleme Bölümünde profesyonel bir çalışma gerçekleştirmiş ve Türkiye Çevre Vakfı kütüphanesinde yeni bir bölüm tahsis etmiş, kitaplarda yer alan verilerin hepsinin burada, bilgisayara yüklenmesini sağlamıştır. Bu şekilde Avrasya Çevre Kütüphanesi oluşumu başlatılmıştır. Hava, su, toprak, atık ve enerji gibi çevresel konularda diğer ülkelerden edinilen bilgiler sistematik olarak bilgisayara yüklenmektedir. Ayrıca bu çerçevede gazeteler, dergiler, posterler ve video filmleri de toplanmaktadır.

C. SONUÇ

Proje, büyük bir başarı elde etmiştir. Proje süresince elde edilen dostane ilişkilerin yanı sıra STK temsilcileri arasında yakın temas ve işbirliği imkanı oluşturulmuş, bu vesileyle bahsi geçen ülkelerde STK faaliyetleri ivme kazanmıştır. Günümüzde bu STK'ların neredeyse tümü oldukça aktif çalışmaktadırlar ve çevre konusu, bu ülkelerde gerçek ve önem teşkil eden bir konuya dönüştürülmüştür.

D. ÖNERİ

TÇV, bahsi geçen tüm bu faaliyetlerin iyi bir model olduğunu ve Afrika ülkeleri için de uygulanabilecek olduğunu düşünmektedir. Böylesi bir girişimin başlatılması için TÇV taraflarla işbirliği içine girmeye hazırdır.